

УКРАЇНА

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

вул. Смоленська, 19, м. Київ, 03057, тел./факс: (044) 277-30-47, тел.: (044) 204-48-27
e-mail: box@nerc.gov.ua, веб-сайт: www.nerc.gov.ua

Національна комісія, що здійснює державне
регулювання у сферах енергетики та
комунальних послуг

№ 11606/16.2/7-20 від 03.11.2020

**Вижницька районна рада
Чернівецької області**

вул. Українська, буд. 88-а,
м. Вижиця,
Чернівецька обл., 59200
Rayrada.vn@gmail.com

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП), розглянула звернення депутатів Вижицької районної ради VII скликання щодо упорядкування окремих питань, що виникають при оплаті за користування природним газом побутовими споживачами, прийняте Рішенням Вижицької районної ради Чернівецької області від 01.10.2020 № 101-38/20, надіслане депутатським зверненням народного депутата України Заремського М. В. від 13.10.2020 № 457/403; та в межах компетенції повідомляє.

Щодо першого питання

Правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу, визначає Закон України «Про ринок природного газу» (далі – Закон України).

Відповідно до положень статті 1 Закону України:

доступ – право користування потужністю об'єкта газової інфраструктури в обсязі та на умовах, встановлених у договорі про надання послуг транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу або послуг установки LNG;

потужність – максимально допустиме перетікання обсягу природного газу, виражене в одиницях енергії до одиниці часу, що надається замовнику відповідно до договору про надання послуг транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу або послуг установки LNG;

постачання природного газу – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає в реалізації природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів;

розподіл природного газу – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з переміщенням природного газу газорозподільною

системою з метою його фізичної доставки споживачам, але що не включає постачання природного газу.

Згідно з положеннями частини першої статті 12 Закону України постачання природного газу здійснюється відповідно до договору, за яким постачальник зобов'язується поставити споживачеві природний газ належної якості та кількості у порядку, передбаченому договором, а споживач зобов'язується оплатити вартість прийнятого природного газу в розмірі, строки та порядку, передбачених договором.

Відповідно до положень пункту 16 розділу III Правил постачання природного газу, затверджених постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2496 (із змінами) (далі – Правила), оплата побутовим споживачем за надані послуги з газопостачання може провадитися:

- за квитанціями абонентської книжки постачальника;
- за платіжними документами, які виписуються постачальником.

Згідно з положеннями пункту 18 розділу III Правил розрахунковим періодом за договором постачання природного газу побутовим споживачем є календарний місяць, крім випадку зміни постачальника відповідно до розділу V та VI цих Правил, коли для попереднього постачальника розрахунковий період має визначатися як сума газових діб місяця, що передували даті зміни постачальника, а для нового - як сума газових діб місяця, наступних за датою зміни постачальника.

При розрахунку за квитанціями абонентської книжки постачальника споживач самостійно розраховує суму платежу та сплачує його постачальнику не пізніше 10 числа місяця, наступного за розрахунковим.

При розрахунку за платіжними документами (рахунками постачальника) оплата за послуги з газопостачання має бути здійснена споживачем у терміни, визначені в рахунку, який не може бути меншим п'яти-робочих днів з моменту отримання споживачем цього рахунку. Рахунок сплачується не пізніше 25 числа місяця, наступного за розрахунковим.

До 01.01.2020 кінцевий платіж за природний газ для побутових споживачів, постачання яким здійснює постачальник, на якого покладено спеціальні обов'язки, визначався з урахуванням ціни природного газу як товару, торговельної надбавки (націнки) постачальника, тарифу на послуги транспортування природного газу, тарифу на послуги розподілу природного газу та податку на додану вартість.

Так, оплата послуг розподілу природного газу здійснювалась виходячи з фізичного обсягу розподілу природного газу та була складовою кінцевого платежу за природний газ для побутових споживачів. Така модель здійснення розрахунків за надані послуги розподілу має недоліки, зокрема велике фінансове навантаження на споживачів протягом опалювального сезону, нерівномірність надходження коштів для забезпечення сталого функціонування газорозподільної системи.

З 01.01.2020 відбулося виокремлення вартості послуги розподілу природного газу із загального кінцевого платежу за природний газ. При цьому здійснено перехід до замовленої потужності та змінено принцип визначення вартості оплати послуги розподілу природного газу.

Відповідно до частини першої статті 40 Закону України розподіл природного газу здійснюється на підставі та умовах договору розподілу природного газу в порядку, передбаченому кодексом газорозподільних систем та іншими нормативно-правовими актами.

За договором розподілу природного газу оператор газорозподільної системи зобов'язується забезпечити замовнику послуги розподілу природного газу на період та умовах, визначених договором розподілу природного газу, а замовник

зобов'язується сплатити оператору газорозподільної системи вартість послуг розподілу природного газу.

Згідно з положеннями пункту 1 глави 6 розділу VI Кодексу газорозподільних систем, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494 (із змінами) (далі – Кодекс), розрахунки споживача за послугу розподілу природного газу, що надається Оператором ГРМ за договором розподілу природного газу, здійснюються виходячи з величини річної замовленої потужності об'єкта (об'єктів) споживача та оплачуються споживачем рівномірними частками протягом календарного року.

Місячна вартість послуги розподілу природного газу визначається як добуток 1/12 річної замовленої потужності об'єкта (об'єктів) споживача на тариф, встановлений Регулятором для відповідного Оператора ГРМ із розрахунку місячної вартості одного кубічного метра замовленої потужності.

Річна замовлена потужність (за замовчуванням) об'єкта (об'єктів) споживача на розрахунковий календарний рік визначається Оператором ГРМ виходячи з фактичного обсягу споживання природного газу цим об'єктом за газовий рік (з 01 жовтня по 30 вересня), що передував розрахунковому календарному року, який визначається відповідно до вимог цього Кодексу (положення пункту 2 глави 6 розділу VI Кодексу).

Положеннями пункту 7 глави 6 розділу VI Кодексу встановлено, що оплата вартості послуг за договором розподілу природного газу здійснюється споживачем на підставі відповідного рахунка Оператора ГРМ на умовах договору розподілу природного газу з моменту його укладання.

Варто зазначити, що згідно з положеннями пункту 6.6 розділу VI Типового договору розподілу природного газу, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2498 (далі – Типовий договір), оплата вартості послуги з розподілу природного газу за цим Договором здійснюється Споживачем, який є побутовим, до 20 числа (включно) місяця, в якому надаються послуги з розподілу природного газу, на підставі рахунка Оператора ГРМ.

Дата оплати визначається датою, на яку були зараховані кошти на рахунок Оператора ГРМ.

Таким чином, положеннями вимог Кодексу та Типового договору визначено, що оплата за послуги розподілу природного газу здійснюється побутовими споживачами рівними частинами протягом року та не залежить від обсягів споживання природного газу в поточному місяці.

Згідно з положеннями пунктів 8 та 9 глави 6 розділу VI Кодексу у разі виникнення у споживача заборгованості за договором розподілу природного газу сторони (за згодою Оператора ГРМ) можуть укласти графік погашення заборгованості, який оформлюється додатком до договору або окремим договором про реструктуризацію заборгованості.

У разі відсутності графіка погашення заборгованості або його недотримання чи неоплати поточних платежів Оператор ГРМ має право у порядку, визначеному цим Кодексом та договором розподілу природного газу, припинити або обмежити розподіл (споживання) природного газу ГРМ на об'єкти споживача до повного погашення заборгованості.

Припинення або обмеження розподілу (споживання) природного газу не звільняє споживача від зобов'язання оплати вартості послуг за договором розподілу природного газу, крім випадку розірвання цього договору або внесення змін до заяви-приєднання, що є додатком до договору розподілу природного газу, та вилучення об'єкта споживача. У цих випадках Оператор ГРМ коригує дані

технічної потужності та вільної потужності для забезпечення нових приєднань (резерву потужності) на відповідній ГРП згідно з вимогами розділу VII цього Кодексу.

У разі розірвання договору розподілу природного газу або вилучення об'єкта споживача із заяви-приєднання оплата вартості послуги за договором розподілу природного газу здійснюється споживачем з урахуванням повного календарного місяця, у якому сталося розірвання договору або вилучено об'єкт із заяви-приєднання.

Одночасно слід зазначити, що НКРЕКП постановою від 24.12.2019 № 3049 (зі змінами) встановлено тарифи на послуги розподілу природного газу для АТ «Чернівцігаз» виходячи із планованої річної замовленої потужності розподілу природного газу.

Так, тариф на послуги розподілу природного газу для АТ «Чернівцігаз» з 01 січня по 30 червня 2020 року (включно) становив 1,05 грн за 1 м³ на місяць (без урахування ПДВ), а з 01 липня 2020 року – становить 1,20 грн за 1 м³ на місяць (без урахування ПДВ).

Слід відмітити, що встановлення тарифів на основі нової методології як плати за замовлену потужність та відокремлення вартості послуг розподілу природного газу від вартості природного газу як товару надає ряд переваг для кінцевого споживача. Зокрема застосування європейських підходів до розрахунків за послуги розподілу природного газу дає можливість споживачам розуміти, за які послуги і якому підприємству вони сплачують. Оплата за послуги розподілу природного газу рівними частинами дозволяє уникнути великого навантаження на споживача в опалювальний період, коли споживання природного газу найбільше.

Розмір плати за послуги розподілу природного газу визначається для кожного споживача індивідуально залежно від обсягів споживання природного газу споживача у минулих періодах. Прозорість формування платежів за газ як товар та за послуги розподілу природного газу дозволяють споживачу відстежувати та контролювати власне споживання з метою мінімізації рахунків.

При цьому рівномірні надходження коштів дозволять газорозподільним підприємствам забезпечити високий рівень обслуговування газорозподільних мереж та їх складових, що знаходяться на балансі газорозподільного підприємства, з метою підвищення рівня безпеки газопостачання.

Звертаємо увагу, що плата за послуги розподілу природного газу не є новим (додатковим) платежем, оскільки послуги розподілу природного газу сплачувались побутовими споживачами природного газу завжди у складі кінцевого платежу за природний газ.

Щодо другого питання

Відповідно до пункту 17 розділу III Правил, розрахунки за послуги з газопостачання можуть проводитися на підставі даних про об'єм (обсяг) газу, визначений споживачем та Оператором ГРМ за підсумками місяця відповідно до умов договору розподілу природного газу, укладеного між побутовим споживачем та Оператором ГРМ, або за плановою величиною середньомісячного споживання в опалювальний та міжопалювальний періоди.

Порядок визначення об'єму (обсягу) газу та планові величини середньомісячного споживання (якщо по них будуть здійснюватися розрахунки) визначаються в заяві-приєднанні.

Якщо об'єм (обсяг) постачання та споживання природного газу буде визначатись за плановими величинами середньомісячного споживання,

постачальник зобов'язується не рідше одного разу на шість місяців здійснювати звіряння фактичного об'єму (обсягу) споживання природного газу з даними Оператора ГРМ та здійснювати відповідний перерахунок споживачу. За відхилення нарахованих сум за плановими величинами та фактичним споживанням за даними Оператора ГРМ пеня не стягується.

При цьому, розрахунковим періодом за договором постачання природного газу побутовим споживачам є календарний місяць (положення пункту 18 розділу III Правил).

Відповідно до положень пункту 4 глави 4 розділу IX Кодексу побутовий споживач, який за умовами договору розподілу природного газу розраховується за лічильником газу, зобов'язаний щомісяця станом на 01 число місяця знімати фактичні показання лічильника газу та протягом п'яти діб (до 05 числа включно) надавати їх Оператору ГРМ у спосіб, визначений договором розподілу природного газу.

У разі неотримання Оператором ГРМ до 06 числа місяця, що настає за розрахунковим, показань лічильника газу та за умови, що лічильник газу не оснащений засобами дистанційної передачі даних, фактичний об'єм розподілу та споживання природного газу по об'єкту споживача за розрахунковий період визначається Оператором ГРМ на рівні планового місячного об'єму споживання на відповідний період, що розраховується, виходячи з групи споживання побутового споживача, з урахуванням вимог цього Кодексу. Якщо за підсумками наступного місяця споживач своєчасно надасть покази лічильника газу, формування об'єму розподілу та споживання природного газу за період зазначеного місяця здійснюється з урахуванням наданих показань. Група споживання по кожному об'єкту побутового споживача, який розраховується за лічильником газу, визначається Оператором ГРМ згідно з цим Кодексом. Номер групи споживання зазначається Оператором ГРМ в персоніфікованих даних заяви-приєднання споживача до умов договору розподілу природного газу та в рахунках Оператора ГРМ про сплату послуг за договором розподілу природного газу.

Оператор ГРМ має право здійснювати контрольні зняття показів лічильника природного газу споживача та зобов'язаний не рідше одного разу на шість місяців здійснювати контрольне зняття показань лічильника газу (з урахуванням встановленого строку для контрольного огляду вузла обліку) та формувати об'єм розподілу і споживання природного газу по об'єкту споживача за розрахунковий місяць, в якому було здійснено контрольне зняття показань лічильника газу, з урахуванням його фактичних показань.

Варто зазначити, що відповідно до положень пункту 5.5 розділу V Типового договору, споживач, що є побутовим, який за умовами цього Договору розраховується за лічильником газу, зобов'язаний щомісяця станом на 01 число місяця знімати фактичні показання лічильника газу та протягом п'яти календарних днів (до 05 числа включно) надавати їх Оператору ГРМ в один із таких способів:

- 1) через особистий кабінет на сайті Оператора ГРМ;
- 2) за телефоном;
- 3) шляхом зазначення показань у сплаченому рахунку (квитанції абонентської книжки) Оператора ГРМ;
- 4) на електронну адресу.

Таким чином, у випадку надання споживачем природного газу до п'ятого числа (включно) місяця, що настає за розрахунковим, Оператору ГРМ фактичних показань лічильника газу розрахунок за спожитий природний газ здійснюється

виключно за такими показаннями лічильника газу. При цьому лише у випадку неотримання Оператором ГРМ показань лічильника газу від споживача обсяг споживання природного газу по об'єкту споживача за розрахунковий період визначається Оператором ГРМ на рівні планового місячного об'єму споживання на відповідний період.

Зауважуємо, що нарахування за послуги з газопостачання постачальником здійснюються на підставі даних щодо об'єму спожитого природного газу, отриманих від Оператора ГРМ (АТ «Чернівцігаз»).

Вважаємо за доцільне зазначити, що відповідно до пункту 9 розділу VII Правил спори між споживачем і постачальником вирішуються шляхом досудового врегулювання спорів у прозорий, справедливий і швидкий спосіб. Постачальник зобов'язаний розглянути всі скарги, отримані від споживачів, і протягом одного місяця повідомити про результати їх розгляду.

Крім того, відповідно до пункту 25 розділу III Правил визначено, що побутовий споживач має право, зокрема, на отримання інформації про загальні умови постачання (у тому числі ціни), порядок плати за спожитий природний газ, права та обов'язки постачальника та побутового споживача, зазначення актів законодавства, якими регулюються відносини між постачальником і побутовим споживачем, наявні способи досудового вирішення спорів з постачальником, дані про фактичні нарахування (обсяг та вартість) за послуги з газопостачання та іншу інформацію відповідно до договору постачання природного газу; проведення звіряння розрахунків з підписанням відповідного акта; безоплатне отримання інформації про обсяги та інші показання власного споживання природного газу.

Відповідно до положень пункту 28 розділу III Правил постачальник зобов'язаний, зокрема, надавати побутовим споживачам інформацію, передбачену Законом України «Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, теплопостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення», зокрема щодо ціни природного газу, порядку плати за спожитий природний газ, прав та обов'язків побутового споживача, дані про фактичні нарахування (обсяг та вартість) за послуги з газопостачання та інші відомості згідно з вимогами та умовами цих Правил, як вказано в договорі постачання природного газу побутовим споживачам. Жодні додаткові витрати за надання інформації побутовим споживачем не оплачуються; розглядати в установленому порядку претензії побутового споживача щодо нарахувань за спожитий природний газ з урахуванням вимог пункту 9 розділу VII цих Правил і за наявності відповідних підстав задовольняти його вимоги.

Враховуючи вищезазначене, у разі сумніву споживачів щодо правильності здійснення нарахувань за послуги з газопостачання, споживачі мають право звернутись до постачальника/Оператора ГРМ для отримання роз'яснень щодо здійснення нарахувань за надані послуги з газопостачання та провести звірку витрат природного газу, нарахувань та оплат.

Додатково зазначаємо, що для уникнення непорозумінь у майбутньому щодо нарахувань за надані послуги з газопостачання/розподілу природного газу, рекомендуємо споживачам відповідно до вимог Кодексу знімати фактичні показання лічильника газу станом на 01 число місяця та протягом п'яти діб (до 05 числа включно) надавати їх до Оператора ГРМ (АТ «Чернівцігаз») зручним для них способом.

Щодо третього питання

Соціальні нормативи, в межах яких держава надає громадянам пільги або субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, установлені постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 409 «Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування» (далі - Постанова КМУ № 409).

Слід відмітити, що питання щодо встановлення соціальних нормативів у сфері житлово-комунальних послуг не належить до компетенції НКРЕКП.

Основним розробником Постанови КМУ № 409 було Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства.

При цьому, згідно з пунктом 5¹ Постанови КМУ № 409 Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерству енергетики та вугільної промисловості передбачено надавати в межах своєї компетенції роз'яснення щодо застосування державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування.

Слід зазначити, що відповідно до положень пунктів 1 та 2 постанови Кабінету Міністрів України від 02.09.2019 № 829 «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства перейменовано на Міністерство розвитку громад та територій України, а Міністерство енергетики та вугільної промисловості було реорганізовано шляхом приєднання до Міністерства енергетики та захисту довкілля.

Разом з тим відповідно до положень пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 425 «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» Міністерство енергетики та захисту довкілля України було перейменовано на Міністерство енергетики України.

Таким чином, з питань встановлення соціальних нормативів у сфері житлово-комунальних послуг доцільно звертатись до Міністерства розвитку громад та територій України і Міністерства енергетики України.

Щодо четвертого питання

Відповідно до положень пункту 10 глави 3 розділу VI Кодексу у разі звільнення займаного об'єкта або приміщення (остаточного припинення користування природним газом) споживач зобов'язаний повідомити про це Оператора ГРМ не пізніше ніж за 20 робочих днів до дня звільнення об'єкта або приміщення (остаточного припинення користування природним газом) та остаточно розрахуватись з ним за договором розподілу природного газу до вказаного споживачем дня звільнення об'єкта або приміщення (остаточного припинення користування природним газом) включно.

Оператор ГРМ зобов'язаний припинити розподіл (газопостачання) природного газу споживачу із заявленого ним дня звільнення об'єкта або приміщення (остаточного припинення користування природним газом).

У разі неповідомлення або несвоєчасного повідомлення споживачем Оператора ГРМ про звільнення об'єкта або приміщення (остаточне припинення користування природним газом) споживач зобов'язаний здійснювати оплату послуг за договором розподілу природного газу, як впливає з умов договору.

Варто зазначити, що згідно з положеннями пункту 12.3 розділу XII Типового договору, цей Договір може бути розірваний за згодою Сторін або за ініціативою Споживача у порядку, визначеному законодавством України.

Пунктом 12.5 розділу XII Типового договору встановлено, що у разі звільнення займаного приміщення (остаточного припинення користування природним газом) Споживач зобов'язаний повідомити про це Оператора ГРМ не пізніше ніж за двадцять один день до дня звільнення приміщення (остаточного припинення користування природним газом) та остаточно з ним розрахуватись за цим Договором до вказаного Споживачем дня звільнення приміщення (остаточного припинення користування природним газом) включно.

У разі неповідомлення або несвоєчасного повідомлення Споживачем Оператора ГРМ про звільнення приміщення (остаточне припинення користування природним газом) Споживач зобов'язаний здійснювати оплату послуг за цим Договором, виходячи з умов цього Договору.

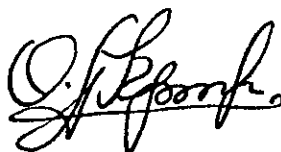
Окремо слід зазначити, що відповідно до положень пункту 2 глави 6 розділу VI Кодексу, Оператор ГРМ зобов'язаний до 12 жовтня щорічно за підсумками газового року проінформувати споживача про фактичний обсяг споживання природного газу всіма об'єктами споживача за попередній газовий рік та одночасно повідомити його, що зазначений обсяг споживання газу за замовчуванням споживача буде визначений як розмір річної замовленої потужності споживача на наступний календарний рік. У такому повідомленні Оператор ГРМ одночасно має зазначити про: величину річної замовленої потужності на поточний календарний рік; величину потужності, яка розрахована для щомісячної оплати споживачем у поточному календарному році; величину потужності, яка розрахована для щомісячної оплати споживачем у наступному календарному році; покази лічильника природного газу / інші дані, за якими було сформовано (станом на 30 вересня поточного року) розмір річної замовленої потужності (за замовчуванням) на наступний календарний рік (для побутових споживачів).

Така інформація надається споживачеві шляхом розміщення її у платіжних документах (для побутових споживачів), особистих кабінетах споживача (за наявності), актах приймання-передачі природного газу (для споживачів, що не є побутовими).

Слід зауважити, що річна замовлена потужність об'єкта (об'єктів) споживача на поточний рік визначалась виходячи з фактичного обсягу споживання природного газу цим об'єктом за попередній газовий рік (з 01 жовтня 2018 р. по 30 вересня 2019 р.).

При цьому, річна замовлена потужність об'єкта споживача на розрахунковий календарний 2021 рік буде визначатись виходячи з фактичного обсягу споживання природного газу цим об'єктом за період з 01 жовтня 2019 року по 30 вересня 2020 року, тому зменшення/збільшення спожитого обсягу природного газу у поточному газовому році (01.10.2019-30.09.2020) призведе до зменшення/збільшення величини замовленої річної потужності, а отже і плати за послуги розподілу природного газу у наступному календарному році.

Член НКРЕКП

О. Кривенко